



**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros  
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in  
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

**Krimer, Ferdinand**

**Augustæ Vindelicorum, 1706**

§. VII. An, cùm verba legis sunt graviter præceptiva, rectè colligatur  
obligatio gravis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

quando legislator utitur verbo *præceptum*, vel *ei equipollente*, ex vi illius verbi, significatur obligatio conscientiae, & quidem gravis attenda materiae gravitate, ut declaravit Pontifex in *Clement. Exivi*; ergo verbum *præcipio*, seu *præceptum*, ex vi *nativæ significationis suæ*, quam habet ex communi jam, ac naturali usu suo, in jure importat aliquam obligationem conscientiae, nisi ex aliquo adjuncto illius significatio minuatur.

289. Dixi 1. *Ex vi nativæ significationis suæ*, quam nimirum habet ex institutione sua, communiter jam recepta; licet accidentaliter in communitatibus privatis ex declarata legislatorum voluntate ejusmodi verbum sumatur infra significationem suam nativam pro obligatione, seu debito solius decentiae, ac honestatis, nimirum absque obligatione peccati, ut diximus n. 285. Dixi 2. quod verbum *præcipio*, seu *præceptum*, quo legislator utitur, *semper importet aliquam obligationem conscientiae*. Nam et si Cardenas cit. velit hoc universaliter intelligi, ut, quoties legislator utitur eo verbo, significetur obligatio conscientiae, & non solum obligatio *pœnalis*, consequenter etiam *moralis* ad ipsum actum sub lege positum; hoc tamen universaliter admitti non potest. Nam in casu, quo apponit pœnam transgressoribus temporalem, & utitur verbis præceptivis (si hæc non dirigantur ad actum immediate præscriptum a lege) important solum obligationem conscientiae ad pœnam juxta dicta sup. non autem ad actum immediate positum sub lege, ut diximus loco cit. Dixi 3. *nisi ex aliquo adjuncto minuatur ejus significatio*. Certum enim est, terminos ex adjuncto aliquo syncategoremate, vel alio termino, ex materia substrata, vel ipso etiam contextu, vel clausulis appositis, à propria quandoque significatione distrahi, ampliari, alienari, ut constat ex his, *homo moritur, justus peccat, &c.*

290. De verbo *statuo* extat etiam speciale capitulum, quo Clemens III. *c. In ijs. 15. de verb. signific. in casu*, ubi dubitatum fuit: an verbum *statuo*, vim sententiae inter partes habeat? dubitationem resolvit. Cum enim in quadam controversia inter partes A & B definienda, Archiepiscopus Mediolanensis post causæ cognitionem, in prolatione sententiae, non fuisset usus his verbis: *talem partem condemno, vel talem partem ab-*

*solvo*: sed ita pronuntiasset: *ita statuo, & præcipio*, dubitatum fuit: an ea sententia esset firma? cum verbum *statuo* non videatur habere vim sententiae?

Rescripsit Pontifex Clemens III. ut vult Gonzalez; aut Coelestinus III. ut notat Wagnereck ad dictum *c. In his*, vel, ut alter vult, *In ijs*, hæc formâ: *Nos attendentes*, quod hoc verbum *statuo*, secundum legem, rem perfectam significat, & cum effectu, non verbotenus accipitur (nimirum in eo casu) ite secundum Gregorium, quod præcipitur, & imperatur; & quod imperatur, necesse est fieri; & aliquando si non fiat, pœnam habet: considerantes nihilominus, quod juxta eundem Gregorium, *non debet aliquis verba considerare, sed voluntatem, & intentionem; quia intentio non debet verbis deservire, sed verba intentioni*: interpretamur in præfati articulo, & definimus, quod præfati Archiepiscopi verba, tali formâ prolata, *perpetuo valiturae sententiae obtineant firmitatem*.

291. Ex quo textu colligitur 1. quod sententia definitiva debeat continere abolutionem, vel condemnationem, ut dicitur 2. q. 6. c. *Ei, qui*; L. *omnium Judicium, C. de sent. & interloc.* hanc autem sufficienter contineri, si exprimitur per verba æquipollentia, ut in textu cit. per verba: *statuo, & præcipio*; de quo plura Gonzalez in cit. c. 15. *de Verb. signific. n. 2.* Colligitur 2. an verbum *statuo* importat præceptum, an non? non tam definiendum nudo ipsius verbi, aut vocis spectato cortice, sed potius spectatâ intentione loquentis, cum huic verba deservire debeant, non econtra; quod maxime etiam obtinetur, si consideretur materia substrata cum suis circumstantijs, ut casus explicat in hoc textu; & hoc in materia legum præcipuum est, ut stetur intentioni ferentis legem.

#### §. VII.

*An, cum verba legis sunt graviter præceptiva, recte colligatur obligatio gravis.*

292. Quæstio est 1. an verba mentem legislatoris indicantia, si sint graviter præceptiva, sola sufficiant ad inducendam, vel cognoscendam gravem obligationem?

tionem? Verba graviter præceptiva sunt: *in virtute Spiritus Sancti, in virtute obedientiae, in virtute juramenti, vel voti facti; sub pœna præstiti juramenti, in nomine seu virtute J & SUI, sub interminatione gehenna, sub pœna maledictionis aeterna, sub pœna indignationis, vel maledictionis DEI, sub obtestatione divini judicij &c.* His nonnulli addunt verba præceptiva sub gravi, pœna non tantum spirituali, sed etiam temporalis v. g. *mortis, mutilationis, perpetui exilij &c.*

293. In hac quæstione videtur *ex solis verbis graviter præcipientibus* nec induci, nec cognosci gravem obligationem, seclufa gravitate materiæ. Nam graviter præcipere aliquid, non graviter necessarium ad finem, quem respicit potestas legislativa, est iniquum, & irrationabile, ac extra limites potestatis legislativæ; quia foret non in ædificationem, sed destructionem, & ruinam. Hinc rectè ait Gibalin. de sacra jurisdiction. *disquis. 2. q. 2. n. 6. quamvis superior milites prohibeat leve mendacium, aut verbum otiosum, etiam in virtute sanctæ obedientiæ, non idcirco, qui leviter mentitur, aut verbum otiosum profert, peccabit mortaliter.*

294. Gravitas porro rei præceptivæ non debet sumi ex re præcepta secundum se, sed ex fine, quem comparare intendit præcipiens; sic Gibalin. *cit. q. 5.* Finis autem, qui medio ex se indifferenti, aut admodum levi, gravitatem asserre potest, ille est, qui bonum commune primario, & per se spectat; bonum autem privatorum, non nisi secundario. Duæ etiam circumstantiæ juxta Suar. *D. 18. de censur. f. 3. n. 18.* gravitatem addere possunt, *scandalum, & periculum peccati mortalis* in quo hominem constituunt; sed intellege periculum proximum.

295. Ex dictis colliges, solam legislatoris voluntatem, ex verbis legem exprimentibus agnitam, non posse esse gravis obligationis sufficiens indicium; patet ex defectu potestatis re levi graviter præcipiendi, quam juxta magis communem non habent legislatores humani, fortè nec habere possunt, propter materiæ incapacitatem; Sanch. *in decal. l. 1. c. 4. n. 4.* consequenter ad dignoscendam gravem obligationem utrumque necessario requiri: *gravitatem materiæ, & legislatoris voluntatem agni-*

*tam*, quæ licet non possit materiam levem graviter præcipere; potest tamen gravem leviter. Not. tamen, quod si contra clara verba, gravem obligationem exprimentia, velis ferre judicium prudens, & practicum *de levi obligatione*, debeat tibi de levitate materiæ *evidenter constare*; quia in dubio non est spoliandus superior suam possessione; Sanch. *loc. cit. n. 3.* in fine, & ex illo P. Henricus Herdinck *in M. S. de legib. supra cit.*

Quæstio est 2. an, quoties adest gravitas materiæ, & legislatoris præcipientis voluntas agnita, toties adfit sufficiens judicium gravis obligationis ad actum immediate positum sub lege? Negativam complures sequuntur. Docent enim nullas leges tam civiles, quam Ecclesiasticas, pœnam temporalem imponentes, obligare sub mortali, nisi id expresserit legislator, ut notavimus à n. 257. ubi retulimus hujus sententiæ defensores; quibus positus.

Cum per ea, quæ præmissimus, constet, *ex solis verbis graviter præceptivis*, non rectè argui gravem obligationem ad actum immediate positum sub lege: nec *ex sola gravitate pœna temporalis* statutæ transgressoribus, nec etiam *ex gravitate pœna temporalis, & verbis graviter præceptivis*, si hæc non dirigantur ad actum immediate præscriptum à lege: quoties legislator in materia gravi utitur verbis graviter præceptivis, *immediate directis ad actum sub lege positum*, etiam si statuat transgressoribus pœnam solum temporalem, esse sufficiens signum gravis obligationis non tantum ad pœnam, sed ipsum etiam actum; secus, si verba, licet sint præceptiva, non dirigantur ad actum immediate positum sub lege. Ratio primæ partis est; quia tunc adest *præceptum directè circa actum*, ut ponit casus; præceptum autem proprie importat obligationem conscientie ex n. 288. ergo tunc adest obligatio conscientie directè circa actum; sed quando materia directè præcepta est gravis, & graviter præcipitur, est obligatio gravis; ergo cum utrumque concurrat in dato casu, etiam si transgressoribus statuat pœnam temporalem, obligatio conscientie erit gravis non tantum ad pœnam, sed etiam ad actum directè positum sub lege. Ratio secundæ partis est; quia si verba præceptiva non diriguntur ad actum, non est, quod externe

296.

297.

ternè significet in legislatore intentionem obligandi conscientiam *ad actum*; ut dictum est n. 270.

## §. VIII.

*De obligatione non apponendi, vel removendi obicem implenda legis.*

298. **Q**uæstio est, an quis peccet, dum apponit obicem, seu impedimentum, vel illud non removet vel, si prævidet, eo stante se non valiturum implere legem, quam aliàs deberet? Peccari quandoque in tali casu, certum videtur. Nam ex communi doctorum sensu, peccat obligatus ad horas canonicas, si breviarium, quod habet, liberè, ac sine omni causa justa comburat, prævidens, se cras non habiturum aliud, consequenter non valiturum persolvere pensum horarum ceteroquin debitum: non tamen peccari *semper*, etiam certum videtur; nam excommunicatus non peccat, non procurando absolutionem ab ea censura, esto prævideat, se non valiturum audire sacrum eo die, quo aliàs eà remotâ deberet; nec opifex tenetur abstinere à labore sibi conveniente, licet prævideat, se illo stante non valiturum satisfacere præcepto jejuniij. Ex hoc sequitur non posse admitti hanc doctrinam, quæ *indefinitè*, ac *universaliter* docet peccari, quoties impedimentum apponitur executioni præceptæ, vel impedimentum jam appositum non tollitur, vel apponendum non removetur. Nam hoc fallit in multis casibus, ut colligi potest in exemplis jam allatis.

299. Dices: superior præcipiens finem, simul præcipit media necessaria; sed inter media necessaria est non apponere, vel jam appositum impedimentum executioni præceptæ remove; ergo, qui hoc non facit, peccat. Sed hoc argumentum à Theologis non admittitur. Nam fallit in multis, seclusâ distinctione. Deus enim efficaciter vult, & præcipit poenitentiam de peccato, quin velit, aut præcipiat præviam existentiam peccati, licet sit medium unice necessarium ad poenitentiam, deletivam peccati; idem est de poena damnatorum, quæ non stat sine impoenitentia finali; & tamen illam DEUS efficaciter vult, quin velit efficaciter istam. Hinc dicunt, quando quis efficaciter intendit finem, non requiri, quod e-

tiam efficaciter velit medium unice necessarium, quando prævidet aliunde futurum sub conditione, quam habet in sua potestate, ac purificat intendendô finem. Sed his prætermisissis.

Resp. ad argumentum dist. maj. Superior præcipiens finem, simul præcipit media, *ea voluntate, qua vult finem*, transl. secus neg. ma. hinc *transseat*, quod, ubi finem præcipit absolutè ac simpliciter, etiam absolutè ac simpliciter præcipiat media; hoc tamen negatur, ubi finem præcipit solum sub conditione, seu ex suppositione, quod subditus sit expeditus, seu non justè impeditus in talibus circumstantijs ad ponendum finem. Nam ubi est justa ratio non ponendi, vel non removendi certam circumstantiam, non præcipit non positionem, vel remotionem talis circumstantiæ; sic, ubi necessitas infirmi exigit præsentiam Petri quâ stante hic die festo nequit adesse sacro, præcipiens auditionem facti, Petrum non obligat ad subtrahendam infirmo suam præsentiam.

Difficultas est, quæ leges, vel præcepta *per se loquendô*, simpliciter, & absolutè præcipiant finem, consequenter appositionem medij unice necessarij, & remotionem impedimenti impossibilis cum executione legis vel præcepti? Resp. talia esse præcepta, seu legem naturalem; sic Castropal. p. 1. tr. 3. D. 1. p. 21. n. 2. Nam obligatio, quam importat jus naturale, nascitur ex ipsis rebus ex se, & antecederet ad omne jus positivum, consonis, & dissonis naturæ rationali, quâ tali, ac primæ regulæ omnis honesti: ergo non potest esse limitata ad hoc, vel illud medium ponendum; aut hoc, vel illud impedimentum removendû; sed necessariò extendit se ad omne medium unice necessarium; & quodvis impedimentum impossibile cum executione finis præcepti: quamvis non immerito dici possit, etiam jus naturale non accipiendum de actu, vel omissione actûs sub quacunque circumstantia; cum sæpe contingat, in certis circumstantijs licere, quod in alijs jure naturali non licet: secus autem dicendum est in jure, seu legibus, & præceptis positivis; nam hæc non obligant cum tanto rigore: sic quia *mentiri*, & *odisse D E U M*, jure naturali vetitum est, nec vitæ periculum excusat ab obligatione *non mentendi*,